

نگاهی به اثرات مثبت و منفی گردشگری فرهنگی

بازاری پر درآمد با جاذبه‌های ویژه

سفر و مسافرت از دیرباز مورد توجه بشر بوده است. گرچه در گذشته هدف از سفرهای طولانی و پرخطر فقط زیارت و تجارت بود. اما امروزه با گسترش سیستم حمل و نقل، افزایش درآمد مردم، پدید آمدن زمان استراحت و فراغت این موضوع به امری جدایی ناپذیر از زندگی افراد تبدیل شده است. به طوری که هم اکنون هدف از سفر تفریح و پیچیده و پیچیده است. سفر جایگزین و دوازدهم در فرهنگ، تمدن و آداب کشورها و مختلف و بخصوص ایران با تمدن هفت هزار ساله آن دارد. در سفرهای کشورهایی از جمله ایتالیا، یونان و چین بر است از آسایش، با کیفیت و آداب و رسوم که سفر تفریحی کنونی را در آن ایفا می کند و در فرهنگ ایرانی - اسلامی ما نیز به طور مستقیم به فوائد سفر اشاره شده است.

[دکتر حسین صدیقی]

بر اساس آمار منتشر شده از سوی سازمان جهانی گردشگری، تا سال ۲۰۲۰ میلادی تعداد گردشگران در سرتاسر دنیا به رقمی حدود ۱۶ میلیارد نفر خواهد رسید. این امر نشان دهنده گسترش روزافزون صنعت گردشگری است. به طوری که هم اکنون صنعت گردشگری سی از صنعت نفت و خودروسازی، سومین صنعت بزرگ دنیا به حساب می آید. (و پیش بینی می شود تا سال ۲۰۱۰ میلادی با پشت سر گذاشتن این دو، به بزرگترین صنعت دنیا تبدیل شود) اما اگر به وب سایت سازمان جهانی گردشگری مراجعه کنیم بارقام جالبی مواجه می شویم. درآمد صنعت گردشگری در دنیا در سال ۲۰۰۵ میلادی، رقمی معادل ۶۸۷۲ میلیارد دلار و تعداد گردشگران نیز در همین سال رقمی حدود ۸۰۶/۸ میلیون نفر اعلام شده است. این ارقام نشان می دهد که توجه به صنعت گردشگری و جلوگیری مدیریت و بهره برداری مؤثر از آن، باید جزء اولویت های اصلی نظام اقتصادی - اجتماعی کشورهای دارای پتانسیل گردشگری قرار گیرد.

صنعت گردشگری به عنوان یک صنعت چندوجهی، متشکل از اجزا و انواع گوناگون است. یکی از انواع گردشگری، که امروزه نیز بسیار رونق یافته گردشگری فرهنگی است. بدون شک فرهنگ و تمدن شرقی پتانسیل بالایی را در توسعه گردشگری فرهنگی دارد و با توجه به این که اثرات منفی توسعه این نوع گردشگری بسیار کمتر از انواع دیگر است، می تواند یک استراتژی مناسب در توسعه صنعت گردشگری برای بسیاری از کشورهای آسیایی و ویژه ایران باشد. گردشگری فرهنگی را در عین گردشگری فرهنگ و چهره شکل شده است. بر اساس تعریف سازمان جهانی گردشگری، گردشگری به فعالیت سفر یک شخص به منطقه ای خارج از محل زندگی خود که تا یک سال ادامه پیدا کند و با هدف تفریح، تجارت و یا دیگر اهداف باشد، گفته می شود. بنا بر این تعریف این نوع راحتی حوزه گردشگران را از دیگر مسافران جدا کرد. از فرهنگ نیز تعریف متعددی ارائه شده است. اما گارگارت مید فرهنگ را مجموعه ای از رفتارهای آموختنی، باورها، عادات و سنت های مشترک میان افراد می داند که به صورتی توانایی از سوی فردی که وارد آن جامعه می شود، آموخته و به کار گرفته می شود.

اکنون در بررسی گردشگری فرهنگی باید به دو گرایش عمده در بازار گردشگری توجه کرد. نخست بازار انبوه و دیگری بازار با علائق ویژه و به هنر، میراث و فرهنگ. گردشگری فرهنگی جزو گروه دوم است.

گروپون کلبه، بهترین شکل گردشگری را تعریف کرده است؛ اما واقعا نیاز داریم که درباره گردشگری فرهنگی فکر کنیم. زیرا در واقع هیچ نوع دیگری از گردشگری وجود ندارد! گردشگری فرهنگی معنای اصلی گردشگری است. مردم بدین فرودگاه ها، رستوران ها، هتل ها و دیگر تسهیلات تفریحی به آمریکا نمی آیند بلکه آنان برای دیدن فرهنگمان هستند. فرهنگ بالا، فرهنگ پایین، متوسط، چاق، پست و لاغر، و بی خیالی. آری آنان برای دیدن آمریکا می آیند.

این تعریف درباره کشور ایران نیز وجود دارد. بسیاری از گردشگران برای دیدن ایران، و رسوم، با لباس پوشیدن ما، معماری ما، دین ما و بسیاری دیگر از اجزای فرهنگی ما می آیند و بسیاری از اجزای فرهنگی ما در فضای ایران می آید تا در فضای

مسجد جامع اصفهان، فلسفه و عرفان اسلامی را جستن و جو کند و شاید لحظه ای از فضای تاریک دنیای متمدنی ها شوند. به شکل تخت جمشید می روند تا با تمدن چند هزار ساله ایران آشنا شوند و انگشت تعجب بر دهان بگذارند. به دیدن فرهنگ فولکلور ما می روند تا زیبایی زندگی ایرانیان را لمس کنند. آنان به دنبال آرامش اند.

اگر بخواهیم به طور تخصصی گردشگری فرهنگی را بررسی کنیم باید، اجزای آن را بشناسیم. ما در گونه شناسایی جاذبه های گردشگری فرهنگی هشت مورد عمده را طبقه بندی می کنیم. این موارد عبارتند از: سایت های باستان شناسی، تاریخی و فرهنگی، اماکنات و تسهیلات، هنرها و صنایع دستی، فعالیت های جذاب اقتصادی، اماکن شهری جذاب، و آخر هم آداب و رسوم مهمانپذیری ساکنین. هر یک از این انواع جاذبه ها، ویژگی های خاص خود را دارد. ایران از نظر جاذبه های فرهنگی بسیار غنی است و از لحاظ پتانسیل برای گردشگری در بین ده کشور اول دنیا قرار دارد. سایت های باستان شناسی، تاریخی و فرهنگی، شامل یادمان های ملی، باستان شناسی، ساختمان های تاریخی، ساختمان های مهم مذهبی و مکان هایی که در آن یک اتفاق شهری تاریخی با مدیعی رخ داده باشد است. فرهنگ شرقی به علت قدمت بسیار زیاد، مسواذ بسیاری از آن گونه را دارا است. انواع مساجد اسلامی، ممالک بودایی، کاخ ها و ساختمان های تاریخی، آرامگاه ها و مقبره ها، تپه ها و سایت های باستانی و اماکن مقدس مذهبی از جمله آن هستند.

الگوهای خاص فرهنگی به سنت ها و شیوه هایی از زندگی گفته می شود که برای گردشگران جالب اند. این الگوهای فرهنگی شامل آداب و رسوم، لباس، جشن ها، شیوه های اعتقادات مذهبی و فعالیت های تفریحی، زندگی روزمره و سنت های فرهنگی است. معمولا به علت تفاوتی که در الگوهای خاص فرهنگ شرقی با دیگر نقاط دنیا وجود دارد، فرهنگ شرقی برای

عمده گردشگران اروپایی و آمریکایی بسیار جذاب است. اشکال مختلف هنرهای اجرایی شامل رقص های محلی، موسیقی، تئاتر و هنرهای تجسمی از قبیل نقاشی و مجسمه سازی در این گروه جای می گیرد. بدون شک زیبایی و اصالت که هنر شرق دارد در هیچ کجای دنیا یافت نمی شود، این امر نیز یکی از تأثیرگذارترین تمدن ها در هنر شرق است. شاید برای توضیح همین یک جمله کافی باشد: هنر نزد ایرانیان است و بس!

یکی دیگر از انواع گردشگری فرهنگی مشاهده، توصیف و یا به تصویر کشیدن برنامه ای از فعالیت های اقتصادی جذاب از قبیل پرورش گیاهان و محصولات کشاورزی، داد و ستد در بازارهای سنتی، به کار بردن تکنیک های خاص برای شکار و ماهیگیری است. برای مثال مراسم گلادیگری در قصر کاشان یکی از انواع فعالیت های جذاب اقتصادی است. به طوری که روند تولید گلاد برای بسیاری از بازدیدکنندگان جالب است و در انتها ممکن است محصول تولید شده را خریداری کنند. در مقابل جاذبه هایی که اماکن روستایی دارند بارن پارکها، مراکز فرهنگی، سالن های نمایش، گالری های هنری، حمل و نقل و بسیاری دیگر از

عناصر شهری نیز می توانند دارای جذابیت باشند. در بعضی از شهرها اجرای هنرهای مختلف، بازی ها، اپراها و کنسرت های موسیقی جاذبه های عمده ای را هم برای ساکنین محلی و هم برای گردشگران ایجاد می کنند. موزه ها معمولا در مکان های شهری و با موضوعات مختلفی همچون باستان شناسی، تاریخی، قوم نگاری، تاریخ طبیعی، هنری، صنایع دستی، علم و تکنولوژی و صنعت برپا می شوند. در کنار موزه ها می توان گردشگاه های لوازم قدیمی و عتیقه ها را نیز در این طبقه قرار داد. بدون شک دیدن موزه ایران باستان و موزه اسلامی برای بسیاری از گردشگران خارجی و حتی گردشگران داخلی دارای جذابیت است. طوری که درصد بالایی از موفقیتهای موزه ها در جذب مخاطب به معنای، امکانات و تسهیلات، شیوه مدیریت و به طور کلی کیفیت آن بستگی دارد. متأسفانه در ایران به اندازه کافی به موزه ها توجه نمی شود و بسیاری از آنها فقط به انبار تبدیل شده اند!

انواع و اقسام جشنواره های فرهنگی و هنری، راهپیمایی های سالانه و کارناوال ها نیز در گروه رویدادهای فرهنگی جای می گیرند. امروزه بسیاری از تورهای نمایشگاهی و جشنواره ای طراحی شده اند که در برگزاری جشنواره و نمایشگاه بازدیدکنندگان را به دیدار از این رویدادهای فرهنگی می برند. مراسم عزاداری عاشورا یکی از انواع مطرح این نوع رویدادهاست که تا توجه به ارزش مذهبی و تاریخی آن، می تواند جذابیت خاصی برای گردشگران خارجی داشته باشد. یکی از جذابیت های باارزشی فرهنگی گردشگران، دوستانه بودن و شخصیت مهمانپذیری ساکنان محلی به برخورد با آنها است. گردشگران از این که در جامعه میزبان به شویهای سنتی و بومی مورد استقبال و پذیرایی قرار گیرند، بسیار لذت می برند.

● اثرات مثبت و منفی توسعه گردشگری فرهنگی
اکنون می توان به راحتی انواع منابع و جاذبه های گردشگری فرهنگی را شناسایی و برای آنها برنامه ریزی کرد اما باید توجه کنیم که توسعه گردشگری فرهنگی همچون دیگر انواع گردشگری، دارای اثرات مثبت و منفی است.

هنر برنامه ریزان و مدیران گردشگری در بخش دولتی و خصوصی آن است که با اعمال شیوه ای صحیح ضمن افزایش اثرات مثبت توسعه گردشگری فرهنگی، اثرات منفی آن را به حداقل برسانند.

هنر برنامه ریزان و مدیران گردشگری در بخش دولتی و خصوصی آن است که با اعمال شیوه ای صحیح ضمن افزایش اثرات مثبت توسعه گردشگری فرهنگی، اثرات منفی آن را به حداقل برسانند.

موجب سازماندهی منابع فرهنگی می شود. یعنی این که در فرایند توسعه گردشگری فرهنگی، ما شاهد خواهیم بود که منابع فرهنگی ما به طور خودکار سازماندهی، نمونه برداری و ثبت می شوند که در این صورت در بودجه اختصاص یافته برای این امر، صرفه جویی قابل توجهی صورت می گیرد. یکی دیگر از آثار مثبت توسعه گردشگری فرهنگی احیای غرور فرهنگی و ملی است. هنگامی که مردم یک منطقه مشاهده می کنند که یک گردشگر مسافت زیادی را پیموده تا نشیوه جشن گرفتن آنها را تماشا کند، به خود می بالند. به فرهنگ و آداب و رسوم خود افتخار می کنند. این امر موجب جلوگیری از بیگانه گری و احساس خوارت فرهنگی می شود و به نوعی اعتماد به نفس فرهنگی را در جامعه تزریق می کند.

روز تبادلات میان فرهنگی نیز یکی دیگر از اثرات مثبت توسعه گردشگری فرهنگی است. این امر موجب آشنایی مردم میزبان و گردشگران با فرهنگ یکدیگر شده و راه را برای گفت و گو و تمدن های هموار می کند. اما توسعه گردشگری اثرات مثبت دارد. یکی از این اثرات تجاری نمایشگاه بازدیدکنندگان را به دیدار از این رویدادهای فرهنگی می برند. مراسم عزاداری عاشورا یکی از انواع مطرح این نوع رویدادهاست که تا توجه به ارزش مذهبی و تاریخی آن، می تواند جذابیت خاصی برای گردشگران خارجی داشته باشد. یکی از جذابیت های باارزشی فرهنگی گردشگران، دوستانه بودن و شخصیت مهمانپذیری ساکنان محلی به برخورد با آنها است. گردشگران از این که در جامعه میزبان به شویهای سنتی و بومی مورد استقبال و پذیرایی قرار گیرند، بسیار لذت می برند.

● اثرات مثبت و منفی توسعه گردشگری فرهنگی
اکنون می توان به راحتی انواع منابع و جاذبه های گردشگری فرهنگی را شناسایی و برای آنها برنامه ریزی کرد اما باید توجه کنیم که توسعه گردشگری فرهنگی همچون دیگر انواع گردشگری، دارای اثرات مثبت و منفی است.

میراث فرهنگی، قصه تاریخ یک ملت

[امید برتیا]

قصه تاریخ، هویت، فرهنگ و هنر هزاره ملت را باید در میراث به جای مانده از گذشتگان جست و جو کرد؛ گذشتگانی که خود همه تاریخ و تمام میراث یک ملت هستند.

حفظ این یادگارها و میراث های فرهنگی و تاریخی نیز خود گویای سطح فرهنگ جامعه و میزان فهم آنها از گذشته و درک شان از اهمیت گذشته در جریان حال و آینده است.

جامعه ای که برای خاطرات و ارزش های منوی و تاریخی به جای مانده از نیاکان خود ارزش قائل نباشد، حال آن برای آیندگان بی ارزش خواهد بود.

در کشور ما، اما همواره مردم برای میراث فرهنگی و هویت تاریخی خود ارزش خاصی قائل بوده اند و به تبع آن مدیران و مسئولان نیز سعی کرده اند که این تعصب و غیرت را در عمل ارج ببندند و در قالب مصوبات، طرح ها و برنامه های مختلف حفظ میراث فرهنگی را در درجه اول و شناساندن و مطرح کردن آنها را در سطح ملی و بین المللی در درجه دوم مدنظر داشته اند.

با این حال برخی از میراث ملی و فرهنگی ما با بی توجهی هایی مواجه شده اند که ادامه این روند می تواند لطمه ای باشد بر تکریم برخی خاطرات تاریخی ایرانیان. از جمله این بی توجهی ها در بر تکریم برخی از برج آزادی اشاره کرد. برجی که محوطه آن را به پیمانده و به نام بازسازی و بهسازی تخریب کردند و پس از آن که نتوانستند آن را حتی به شکل اول خود بازگردانند، پروژه را به حال خود رها کردند.

هم اکنون برج آزادی که خاطرات انقلابی ملت بزرگ را در حساس ترین و مهم ترین روزه تاریخ معاصر کشور در سینه خود دارد، به وضعیت اسفناک دچار شده است.

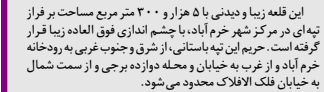
برج آزادی هم اکنون به ویرانه ای تبدیل شده است که این وضعیت در شان ملت ایران و مردم تهران نیست.

اگر در سال های قبل فقط قسمت هایی از سنگ های محوطه میدان آزادی دچار آسیب دیدگی جزئی و اندک شده بود، هم اکنون پس از ترمیم سنگی ها شاهد هستیم که سنگ های جدید در مدت زمانی کوتاه به کلی آسیب دیده اند و در جای خود حرکت می کنند و جابه جا می شوند.

این وضعیت در حالی است که به گفته مدیران شهری تهران بیش از چهار میلیارد تومان برای بازسازی و بهسازی محوطه برج آزادی هزینه شده است.

هنگامی احساس خطر بیشتری می شود که مدیریت شهری تهران در نظر دارد، بنده نیز بر آن تکیه بیشتری می کنم و بیم آن می رود که آغاز و انجام این طرح، اثری از یادگار فرهنگی تاریخی و این بارقی نماند.

در هر حال ضرورت دارد، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری با همت، وقت و نظارت بیشتر بر کار مدیران شهری در شهرهای مختلف کشور از بروز چنین حوادث جبران ناشدنی و تلف جلودرستی جلوگیری کند. چرا که حفظ و صیانت از میراث تاریخی در صلاحیت و تخصص برخی مدیریت های شهری نیست و آنها فقط همه چیز را از جنبه فنی، عمرانی و اقتصادی نگاه می کنند.

این قلعه زیبا و دیدنی با ۵ هزار و ۳۰۰ متر مربع مساحت بر فراز تپه ای در مرکز شهر خرم آباد، با چشم انداز فوق العاده زیبا قرار گرفته است. حریم این تپه باستانی، از شرق و جنوب غربی به رودخانه خرم آباد و از غرب به خیابان و محله دوازدهم برجی و از سمت شمال به خیابان فلک الافلاک محدود می شود.

دور تا دور قلعه را پرتگاهی مخوف فرا گرفته که دارای پوشش گیاهی به واسطه ورود به فلک الافلاک را دوازتم می کند. نام این قلعه به معنوم آسمان نهم و بالاترین فلک است که به طور مجازستی نیاقتی بودن آن را می رساند.

نگاه

میراث فرهنگی، قصه تاریخ یک ملت

[امید برتیا]

قصه تاریخ، هویت، فرهنگ و هنر هزاره ملت را باید در میراث به جای مانده از گذشتگان جست و جو کرد؛ گذشتگانی که خود همه تاریخ و تمام میراث یک ملت هستند.

حفظ این یادگارها و میراث های فرهنگی و تاریخی نیز خود گویای سطح فرهنگ جامعه و میزان فهم آنها از گذشته و درک شان از اهمیت گذشته در جریان حال و آینده است.

جامعه ای که برای خاطرات و ارزش های منوی و تاریخی به جای مانده از نیاکان خود ارزش قائل نباشد، حال آن برای آیندگان بی ارزش خواهد بود.

در کشور ما، اما همواره مردم برای میراث فرهنگی و هویت تاریخی خود ارزش خاصی قائل بوده اند و به تبع آن مدیران و مسئولان نیز سعی کرده اند که این تعصب و غیرت را در عمل ارج ببندند و در قالب مصوبات، طرح ها و برنامه های مختلف حفظ میراث فرهنگی را در درجه اول و شناساندن و مطرح کردن آنها را در سطح ملی و بین المللی در درجه دوم مدنظر داشته اند.

با این حال برخی از میراث ملی و فرهنگی ما با بی توجهی هایی مواجه شده اند که ادامه این روند می تواند لطمه ای باشد بر تکریم برخی خاطرات تاریخی ایرانیان. از جمله این بی توجهی ها در بر تکریم برخی از برج آزادی اشاره کرد. برجی که محوطه آن را به پیمانده و به نام بازسازی و بهسازی تخریب کردند و پس از آن که نتوانستند آن را حتی به شکل اول خود بازگردانند، پروژه را به حال خود رها کردند.

هم اکنون برج آزادی که خاطرات انقلابی ملت بزرگ را در حساس ترین و مهم ترین روزه تاریخ معاصر کشور در سینه خود دارد، به وضعیت اسفناک دچار شده است.

برج آزادی هم اکنون به ویرانه ای تبدیل شده است که این وضعیت در شان ملت ایران و مردم تهران نیست.

اگر در سال های قبل فقط قسمت هایی از سنگ های محوطه میدان آزادی دچار آسیب دیدگی جزئی و اندک شده بود، هم اکنون پس از ترمیم سنگی ها شاهد هستیم که سنگ های جدید در مدت زمانی کوتاه به کلی آسیب دیده اند و در جای خود حرکت می کنند و جابه جا می شوند.

این وضعیت در حالی است که به گفته مدیران شهری تهران بیش از چهار میلیارد تومان برای بازسازی و بهسازی محوطه برج آزادی هزینه شده است.

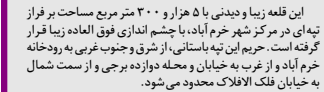
هنگامی احساس خطر بیشتری می شود که مدیریت شهری تهران در نظر دارد، بنده نیز بر آن تکیه بیشتری می کنم و بیم آن می رود که آغاز و انجام این طرح، اثری از یادگار فرهنگی تاریخی و این بارقی نماند.

در هر حال ضرورت دارد، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری با همت، وقت و نظارت بیشتر بر کار مدیران شهری در شهرهای مختلف کشور از بروز چنین حوادث جبران ناشدنی و تلف جلودرستی جلوگیری کند. چرا که حفظ و صیانت از میراث تاریخی در صلاحیت و تخصص برخی مدیریت های شهری نیست و آنها فقط همه چیز را از جنبه فنی، عمرانی و اقتصادی نگاه می کنند.

این قلعه زیبا و دیدنی با ۵ هزار و ۳۰۰ متر مربع مساحت بر فراز تپه ای در مرکز شهر خرم آباد، با چشم انداز فوق العاده زیبا قرار گرفته است. حریم این تپه باستانی، از شرق و جنوب غربی به رودخانه خرم آباد و از غرب به خیابان و محله دوازدهم برجی و از سمت شمال به خیابان فلک الافلاک محدود می شود.

دور تا دور قلعه را پرتگاهی مخوف فرا گرفته که دارای پوشش گیاهی به واسطه ورود به فلک الافلاک را دوازتم می کند. نام این قلعه به معنوم آسمان نهم و بالاترین فلک است که به طور مجازستی نیاقتی بودن آن را می رساند.

این قلعه زیبا و دیدنی با ۵ هزار و ۳۰۰ متر مربع مساحت بر فراز تپه ای در مرکز شهر خرم آباد، با چشم انداز فوق العاده زیبا قرار گرفته است. حریم این تپه باستانی، از شرق و جنوب غربی به رودخانه خرم آباد و از غرب به خیابان و محله دوازدهم برجی و از سمت شمال به خیابان فلک الافلاک محدود می شود.

دور تا دور قلعه را پرتگاهی مخوف فرا گرفته که دارای پوشش گیاهی به واسطه ورود به فلک الافلاک را دوازتم می کند. نام این قلعه به معنوم آسمان نهم و بالاترین فلک است که به طور مجازستی نیاقتی بودن آن را می رساند.

۵۰ کاروانسرای وزارت راه به مجتمع بین راهی تبدیل می شود

با موافقت وزارت راه و ترابری ۵۰ کاروانسرای متعلق به راه و وزارتخانه به مجتمع بین راهی تبدیل می شود. مدیرعامل صندوق احیاء و بهره برداری از اماکن تاریخی در این باره می گوید: بر اساس توافق صندوق احیاء و بهره برداری از اماکن تاریخی با سازمان حمل و نقل و پایانه های هوایی مقرر شده است ۵۰ کاروانسرای که در جاده های اصلی کشور وجود دارد برای تبدیل به مجتمع های بین راهی در اختیار این صندوق قرار گیرد.

زیبا و دیدنی در ییذا

کاستلو اسفورزکو، عمارتی زیبا و دیدنی که در ییذا و pizza castello واقع شده است، این عمارت موزه ای بزرگ و مجهز دارد که در آن آثار نیمه تمام میکل آنژینی (Rondamini pieta) قرار گرفته است و همه ساله گردشگران زیادی را از سرتاسر جهان برای دیدن این اثر و همچنین دیگر آثار بزرگان و هنرمندان به خود جذب می کند. این عمارت یکی از نقاط دیدنی و بسیار معروف شهر میلان در ایتالیا است.

